

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Sponsa Dvorvm. Titvlvs IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

aliquid obstat. Cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse, donec quid fieri debeat super eo, manifestis constiterit documentis.

Si in gradu prohibito matrimonium clandestinum vel contra interdictum, de quo supra, contractum fuerit etiam per ignorantes de impedimento, nati ex illo matrimonio sunt illegitimi. Idem est si ambo parentes sciunt impedimentum matrimonii, licet in conspectu ecclesie contrahant, h. d. usq. ad h. Sanè. Ab.

Si quis verò hujusmodi a clandestina vel interdicta conjugia inire præsumpserit, in gradu prohibito etiam ignoranter, soboles de tali conjunctione suscepta, prorsus illegitima censentur, de parentum ignorantia nullum habitura subsidium: cum illi taliter contrahendo non expectes scientiæ, vel saltem affectatores ignorantia videntur: pari modo proles illegitima censentur, si ambo parentes impedimentum scientes legitimum, præter omne interdictum, etiam in conspectu ecclesie contrahere præsumpserunt.

Sacerdos, qui contempserit prohibere matrimonia interdicta, & quilibet clericus etiam regularis, qui interfuit, per triennium a beneficio suspendentur, & si culpa exegerit, etiam gravius puniuntur: ipsi etiam contrahentes contra hoc cap. etiam alias liciti, puniendi sunt, & idem in calumniose denunciatis. hoc dicit, usq. ad finem. Abbas.

Sanè si parochialis sacerdos tales conjunctiones prohibere contempserit, aut quilibet etiam regularis, qui ea præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur, gravius puniendus, si culpa qualitas postulaverit. Sed his, qui taliter præsumpserint, etiam in gradu concessio copulari, condigna pœnitentia iungatur. Si quis autem ad impediendam legitimam copulam malitiose & impedimentum objecerit, canonicam non effugiet ultionem.

DE SPONSA DVORVM.

TITVLVS IV.

CAP. I.

Contrahens successivè per verba de presenti cum duabus, tenetur adhibere primæ. Si autem primò contraxit per verba de futuro, secundo per verba de presenti, adhæretur secunda.

Augustinus de fide pactionis & consensu.

Vobis e modis dicitur fides, pactionis, & consensus. Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere: si aliam duxerit, pœnitentiam debet agere de fide mentita; maneat tamen cum illa, quam duxit. Non enim rescindi tantum debet sacramentum. Si autem fecerit fidem consensu, non licet ei aliam ducere: si autem duxerit, dimittet ipsam, & adhæretur priori. Est autem fides pactionis, quando aliquis promittit alicui fidem, quod eam ducet, si permiserit eum rem secum habere, vel etiam pro consensu. Fides autem consensus est, quando non stringitur manum, corde tamen & ore consentit ducere, & mutuo se concedunt unus alii, & mutuo se suscipiunt.

CAP. II.

Tenent pœnitentiam illius, qui alterius sponsam de presenti accipit in uxorem, nec unquam in uxorem eam habere potest, hoc dicit, juxta litteram.

Ex Brocardo lib. 30.

Accipisti illam in uxorem tibi, quam alter sibi desponsatam habuerat, dimitte illam: quia nunquam potest tibi fieri legitima: & 40. dies in pane & aqua

a Trident. sess. 24. de resor. matr. c. 3. & Clem. un. de consang. & affinit. b malitiosum. c C. i. cod. tit. in 1. compil. vid. Joan. majriu. 4. sent. dist. 27. q. 5. & Sol. q. 2. art. 4. vers. 3. dubium est. d al. un. alicui ducere uxorem. c Ca. 2. cod. tit. in 1. compil.

(quod a carinam vocant) cum 7. sequentibus annis pœniteas.

CAP. III.

Sponsalia de presenti non solvantur per sequens matrimonium, etiam carnalis copula consummatum.

Alexander III. Salernitano Archiepiscopo.

Licet b præter solitum: [1 & infra.] Consultationi tue taliter respondem, quod si inter virum & mulierem legitimus consensus interveniat de presenti, ita quidem, quod unus alterum in suo mutuo consensu verbis consuetis expresse recipiat, utroque dicente: Ego te accipio in meam, & ego accipio te in meum: sive sit juramentum interpositum sive non, non licet mulieri alii nubere. Et si nupsierit, etiam si carnalis copula sit secuta, ab eo separari debet, & ut ad primum redeat, ecclesiastica districtione compelli: Quamvis aliter à quibusdam prædecessoribus nostris sit aliquando judicatum.

[1 Et amplius solito multus sumus & magnis negotiis praediti, & ita quod non sit nobis facile, aliquorum consultationibus respondere: illa tamen speciali gratia quam ad personam tuam habemus, & fraternam cogimur charitate quid sentiamus de his super quibus nos consulit dilecti tua, presentibus literis volumus aperire. Consuluisti nos siquidem, utrum si inter virum & mulierem praestito, vel non praestito juramento, legitimus consensus interveniat & presenti copula carnalis non subsecuta, liceat mulieri alii nubere, vel si nupsierit alii, & carnalis fuerit copula subsecuta, an ab ipso debeat separari.]

CAP. IV.

Et qui appellat in causa matrimoniali, interdicti debet, ne aliud matrimonium contrahat lite pendente: & si contraxerit, debet separari.

Idem Genueu. d Archiepiscopo.

Tua & fraternitas nos consulit. [1 & infra.] De his verò, quia coram te super desponsatione facta per consensum mutuum de presenti, controversiam movent, & appellatione pendente, quam ante sententiam vel cognitionem causæ ad sedem Apostolicam interponunt, accipiunt alias uxores. Hoc arbitramur agendum, ut si amodo in tali casu duxerint appellandum, eis in ecclesia publice interdicatur, ne ante decisionem causæ, aliud contrahant matrimonium. Et si contra interdictum ecclesie publice factum venire præsumpserint, matrimonium tam præsumptuose contractum poteris irritare.

[1 Quid de his agere debeamus qui desponsant aliquas mulieres, & processu temporis antequam eas ducant vel cognoscant, alias accipiunt in uxorem. Super quo utique consultationi tue taliter respondemus, quod si vir & mulier sese recipiunt expresse consensu de presenti mutuo, neuter eorum altero supersitite poterit ad alia vna transire, & si postea ad monasterium transigrare. Verum si inter ipsos non accessit consensus de presenti, sed promissio de futuro, videlicet quod uterq. dicit alteri: Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, & alius eam mulierem desponsavit & traduxit: etiam si inter primos juramentum fuit, sicut diximus de futuro hujus desponsationis intuitu, secundum non poterit matrimonium separari, sed eis est de violatione fidei pœnitentia injungenda.]

CAP. V.

Qui duas per verba de presenti desponsat, primam desponsatam habebit in uxorem, etiam si prius secundam cognoverit: nec valet contraria consuetudo. & hoc ultimum additur ad cap. Licet supra eodem.

a Carenam. al. Carentenam. Contius in marg. b Ca. 3. co. tit. in 1. comp. c expresse. d tamen, sed idem est. e Ca. 7. co. tit. in 1. compilat. f al. ita: & si contra interdictum ecclesie ita publice factum, &c.

Innocentius Mutinen. Episcopo.

Tvas a dudum: & infra. De consuetudine, quæ diu in Mutinen. obtinuit civitate, ut si quis juraret se aliquam ducturum. & citra carnis copulam desponsasset, si consequenter desponsasset aliam, & etiam cognovisset: primo cognita adjudicaretur viro, non quæ prius extitit desponsata, & infra.

Ne verò turpis sit pars, quæ suo non congruit univervo, & ecclesia Mutinen. tenere debeat humiliter, & servare. b quod beati Petri sedem & suam metropolim sequi viderit & docere, in matrimonii de cætero contrahendis: illud te volumus observare, ut postquam inter legitimas personas consensus legitimus intervenerit de presenti, qui sufficit in talibus juxta canonicas sanctiones: & si solus defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur, si personæ junctæ legitime cum aliis postea de facto contrahant: quod prius de jure factum fuerat, non poterit irritari.

DE CONDITIONIBVS APPOSITIS
in desponsatione vel in aliis
contractibus.

TITVLVS V.

CAP. I.

Defectus turpis conditionis in contractu matrimonii appositæ, non vitiat matrimonium, sed vitatur.

Ex Concilio Africano. d.

Qvicunque e sub conditionis nomine aliquam desponsaverit, & eam relinquere voluerit: dicimus quod frangatur conditio, & desponsatio inrefragabiliter teneatur.

CAP. II.

Servus manusmissus ea conditione, ut fiat Monachus, & monasterio serviat, alia: in servitatem redeat: si hoc acceptato Monachus factus sit, manusmissus voluntatem cogitur observare.

Gregorius Episcopo Spalitano.

Cum f sit proprium: & infra. H. Presbyter conquectus est Diaconum quendam manusmissis duo mancipia sub hac conditione, ut Monachi fierent, & in eo monasterio, ut ipse fuerat, permanerent, adjiciens ut si quis contra faceret, servituti iterum subderetur: atque unum ex his (hac conditione despecta) monasterium deseruisse, & se inter clericos sociasse. Tu ergo si ira esse repereris, sic te exhibe, ut nec illi monasterium deserendi sit facultas, & manusmittentis voluntas non valeat præteriri.

CAP. III.

Qui juravit aliquam in uxorem accipere, si centum sibi donaverit, centum non datur, recipere non tenetur, nisi postea pure consenserit velem cognoverit.

Alexander III. Pamorm. Archiepiscopo.

De illis g: & infra. Si verò aliquis sub hujusmodi verbis juramentum alicui mulieri præstitit, Ego te in uxorem accipiam, si tantum mihi donaveris: Reus perjuri non habebitur, si eam nolentem sibi solvere, quod sibi dari petiit, non acceperit in uxorem, nisi consensus de presenti, aut carnalis sit inter eos commixtio subsecuta.

CAP. IV.

Res donata ecclesie sub modo, statim est ecclesie, nec revocatur, modo non servato, nisi hoc in contractu sit expressum, hoc dicit,

a Cap. 1. eod. tit. in 3. compil. b observare. c contrahunt. d In Conc. Africano hoc non duntaxat inventum est, ut refert Grat. sine Palæa 27. quæst. 2. ea. quicumque, & habetur post Concil. Lateran. sub Alexand. III. part. 6. c. 5. e Ca. 1. eod. tit. in 1. compilat. f Ca. 2. eod. tit. in 1. comp. g Ca. 4. tit. de sponsal. in 1. compilat. & post Con. Lat. p. 6. c. 2.

secundum veritatem intellectum. Erat textus multum notabilis, & valde allegabatur. Abbas Siculus.

Idem.

Verum a cum alicui ecclesie possessio qualibet interposita conditione donatur, a donatore donum postea revocari non potest: Nisi forte tali conditione collatum, quod ea cessante, debeat revocari.

CAP. V.

Contrahens matrimonium sub conditione non improbat non compellitur matrimonium consummare ante conditionis eventum.

Vibanus III.

Super eo b verò, quod postulasti, utrum ille, qui in quandam mulierem consensit, si pater eius suum præstaret adfensum, sit ad consummandum matrimonium compellendus: respondemus, quod cum consensus liber dici non possit, qui in alieno arbitrio reservatur, ac conditionem ipsam canonica non improbet instituta, nisi voluntas patris postmodum intercedat, nequaquam cogendus est ad matrimonium contrahendum. Nam licet Alexander Papa responderit, quod sponsalia, interposita conditione, contracta: ipsa non impleta, si consensus de presenti intercedat, vel carnalis copula subsequatur, dissolvi non debent, sed firmiter observari: nequaquam est nostra definitioni adjectum, cum hujusmodi consensus acciderit de presenti habendus, licet per verba de presenti evidentius exprimat: qui in alieno arbitrio non habito, sed habendo consistit.

CAP. VI.

Qui sub honesta conditione sponsalia contrahit, & ante conditionis eventum desponsatam cognoscit, a conditione recedit.

Innocentius III. Masican. c. Episcopo.

Per tuas d literas intimasti, quod cum quædam mulier P. nomine, N. postulat in ritum, adferens inter se mutuum de presenti consensum intervenisse, & carnalem copulam accessisse: vii ipse quamvis contracta sponsalia, & carnis copulam non negaret, adferbat tamen se illam in uxorem ducere non tenei: quia sponsalia inter ipsos sub hac fuerunt conditione contracta, si pater & ejus patruus sponsalibus consentirent: sed ipsi quam citò noverunt, & sponso contradixerunt de sponsa. Verum mulier replicabat, quod licet fides præstita fuerit ab utroque: sub conditione præscripta, non tamen sibi fuerat a patre viri, vel patruo aliquando contradictum: & ante tempus contradictionis expressum à testibus & post, dicebat inter se carnalem copulam accessisse: [i & infra.] e Consultationi tua taliter respondemus, quod cum liquido constet, quod post contracta sponsalia, carnalis est inter eos copula subsecuta, pro matrimonio est præsumendum, quia videtur à conditione aposita recessisse. Nam & si probatum sit, quod postquam pater & patruus viri contradixerunt desponsalibus, idem vir mulierem illam carnali f conjunctione cognoverit: non est tamen aliquo modo probatum, quod antequam ipse cognovisset eandem, pater ejus & patruus contradicere curavissent.

[i Addebat præterea quod licet à principio conditionaliter contraxissent, temporis tamen processu sine conditionis adjectione pretere in matrimonio consenserint, & hoc assererat se testibus probaturam: receptu itaque testibus utriusque parit, cum attestantibus mulieris, coram te presentibus duobus examinatis fecerit publicari: testes ipsi dixerunt quod dicta que tibi legemur non dixerant, quorum lege dicebantur, & qua deposuerant scripta

a Cap. 3. eod. tit. in 1. comp. & post Con. Lat. p. 29. c. 3. & ca. 2. eod. tit. De consuet. in 1. compil. b Cap. 2. eod. tit. in 1. comp. & post Con. Lat. sub Alex. III. p. 6. c. 21. c Masican. al. Masican. al. Masican. d Ca. 1. eod. tit. in 1. comp. e Vid. l. & si contra in ver. depositum. C. de nupt. f al. commixtionem.